Protestan Hristiyanlık

Luteryen, Presbiteryen ve Üniteryen Kiliseleri

Sunumun Akış

- Hristiyanlık ve Mezhepleri hakkında genel bilgiler
- Protestan Reformasyon (Islahat)
- Mezheplerin bölünme sebepleri
- Luteryen Kilisesi
- Presbiteryen Kilisesi
- Üniteryen Üniversalist Kilise

Family Tree of Christian Denominations

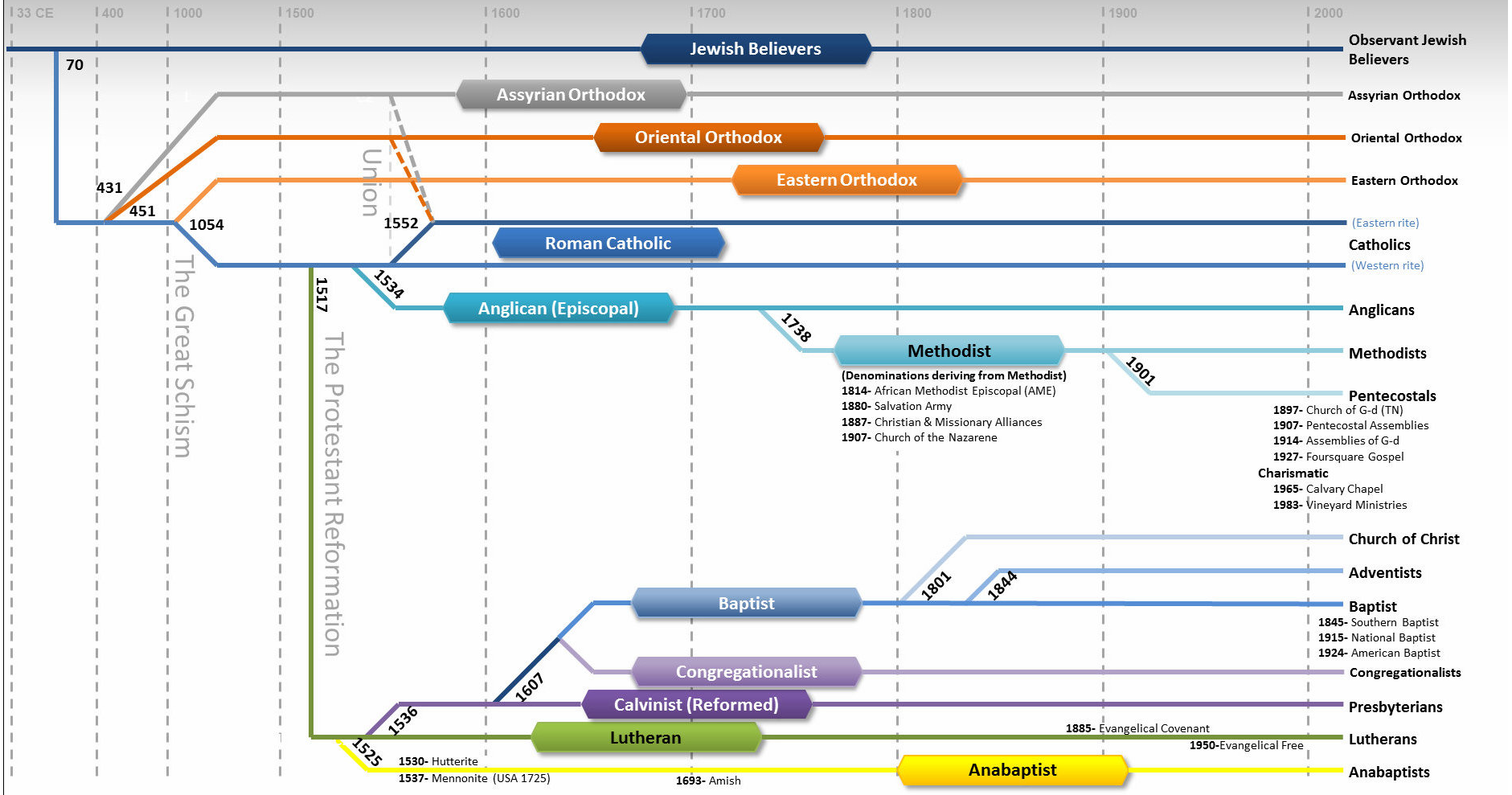

Hristiyan Dünyası

10 Countries with the Largest Number of Christians

Countries	ESTIMATED 2010 CHRISTIAN POPULATION	PERCENTAGE OF POPULATION THAT IS CHRISTIAN	PERCENTAGE OF WORLD CHRISTIAN POPULATION
United States	246,780,000	79.5%	11.3%
Brazil	175,770,000	90.2	8.0
Mexico	107,780,000	95.0	4.9
Russia	105,220,000	73.6	4.8
Philippines	86,790,000	93.1	4.0
Nigeria	80,510,000	50.8	3.7
China	67,070,000	5.0	3.1
DR Congo	63,150,000	95.7	2.9
Germany	58,240,000	70.8	2.7
Ethiopia	52,580,000	63.4	2.4
Subtotal for the 10 Countries	1,043,880,000	40.4	47.8
Total for Rest of World	1,140,180,000	6.3	52.2
World Total	**2,184,060,000**	**31.7**	**100.0**

Population estimates are rounded to the ten thousands. Percentages are calculated from unrounded numbers. Figures may not add exactly due to rounding. See Appendix C for details on the range of estimates available for China.

Pew Research Center's Forum on Religion & Public Life • *Global Christianity*, December 2011

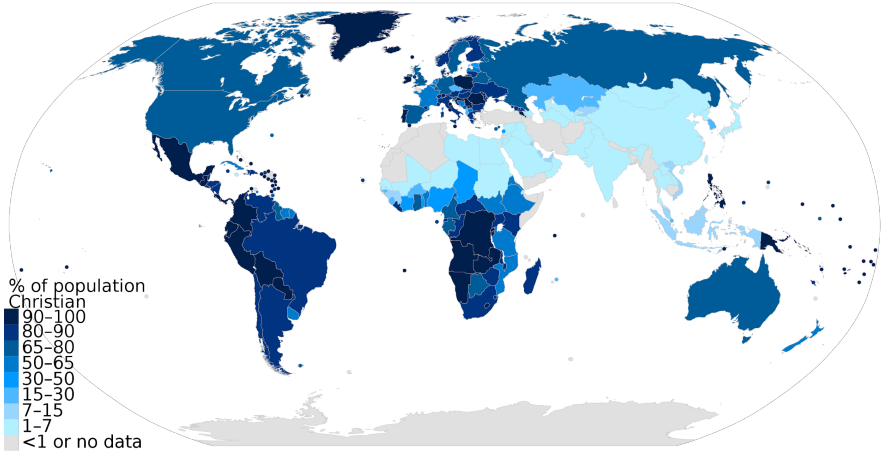

Dünyada Hristiyan Mezhepler

Major Christian Traditions

Percentage of Christian population that is ...

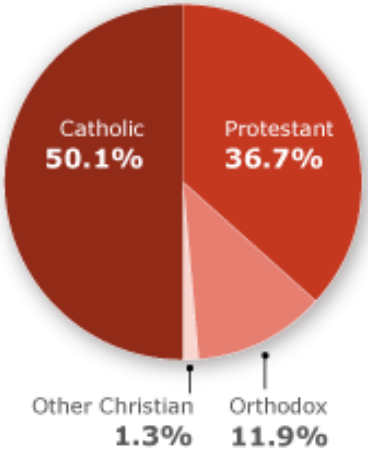

Percentages may not add to 100 due to rounding.

Pew Research Center's Forum on Religion & Public Life
Global Christianity, December 2011

Denominations of Protestants

Denominational family	PERCENTAGE OF ALL PROTESTANTS
Historically pentecostal denomination	10.8%
Anglican	10.6
Lutheran	9.7
Baptist	9.0
United churches (unions of different denominations)	7.2
Presbyterian or Reformed	7.0
Methodist	3.4
Adventist	2.7
Congregationalist	0.5
Brethren	0.5
Salvation Army	0.3
Moravian	0.1
Other (independent, nondenominational and others)	38.2
Total	**100.0**

Source: Pew Forum analysis of World Christian Database. Historically pentecostal denominations include the Assemblies of God and the Church of God in Christ. Many members of the pentecostal movement belong to independent churches that are not part of historically pentecostal denominations. United churches are unions of several Protestant denominations. Examples include the Church of South India, the Church of North India and the United Church of Zambia. Figures may not add exactly due to rounding.

Pew Research Center's Forum on Religion & Public Life
Global Christianity, December 2011

Amerikada Hristiyan Mezhepler

- *Evanjelik* Protestan
  - Sosyal muhafazakâr
  - Teolojik muhafazakâr
- **Ana Hat Protestan**
  - Sosyal liberal/orta
  - Teolojik liberal/orta
- Tarihi Siyah Protestan
  - Sosyal liberal
  - Teolojik muhafazakâr

Christians Decline as Share of U.S. Population; Other Faiths and the Unaffiliated Are Growing

	2007 %	2014 %	Change* %
Christian	**78.4**	**70.6**	**-7.8**
Protestant	51.3	46.5	-4.8
Evangelical	*26.3*	*25.4*	-0.9
Mainline	*18.1*	*14.7*	-3.4
Historically black	6.9	6.5	–
Catholic	23.9	20.8	-3.1
Orthodox Christian	0.6	0.5	–
Mormon	1.7	1.6	–
Jehovah's Witness	0.7	0.8	–
Other Christian	0.3	0.4	–
Non-Christian faiths	**4.7**	**5.9**	**+1.2**
Jewish	1.7	1.9	–
Muslim	0.4	0.9	+0.5
Buddhist	0.7	0.7	–
Hindu	0.4	0.7	+0.3
Other world religions**	<0.3	0.3	–
Other faiths**	1.2	1.5	+0.3
Unaffiliated	**16.1**	**22.8**	**+6.7**
Atheist	1.6	3.1	+1.5
Agnostic	2.4	4.0	+1.6
Nothing in particular	12.1	15.8	+3.7
Don't know/refused	**0.8**	**0.6**	**-0.2**
	100.0	**100.0**	

Amerikada Ana Hat Protestanlar

A Declining Share of Americans Belong to Mainline Protestant Churches

A variety of denominational families within mainline Protestantism have seen declines

% of U.S. adult pop. in mainline tradition	2007	2014
Mainline Protestant churches	18.1	14.7
Methodist	5.4	3.9
Baptist	1.9	2.1
Lutheran	2.8	2.1
Presbyterian	1.9	1.4
Episcopalian/Anglican	1.4	1.2
Nondenominational	0.9	1.0
Congregationalist	0.7	0.5
Restorationist	0.4	0.3
Anabaptist	<0.3	<0.3
Friends	<0.3	<0.3
Reformed	<0.3	<0.3
Other/Protestant non-specific	2.5	1.9

Source: 2014 Religious Landscape Study, conducted June 4-Sept. 30, 2014.

Note: All groups shown are part of the mainline Protestant tradition. Many of the families shown here include more than one denomination.

PEW RESEARCH CENTER

Protestan Reformasyon

- Martin Luther
- Mal karşılığı günahların affı
  - Sale of Indulgences
- 1517 Luther'in 95 tezi

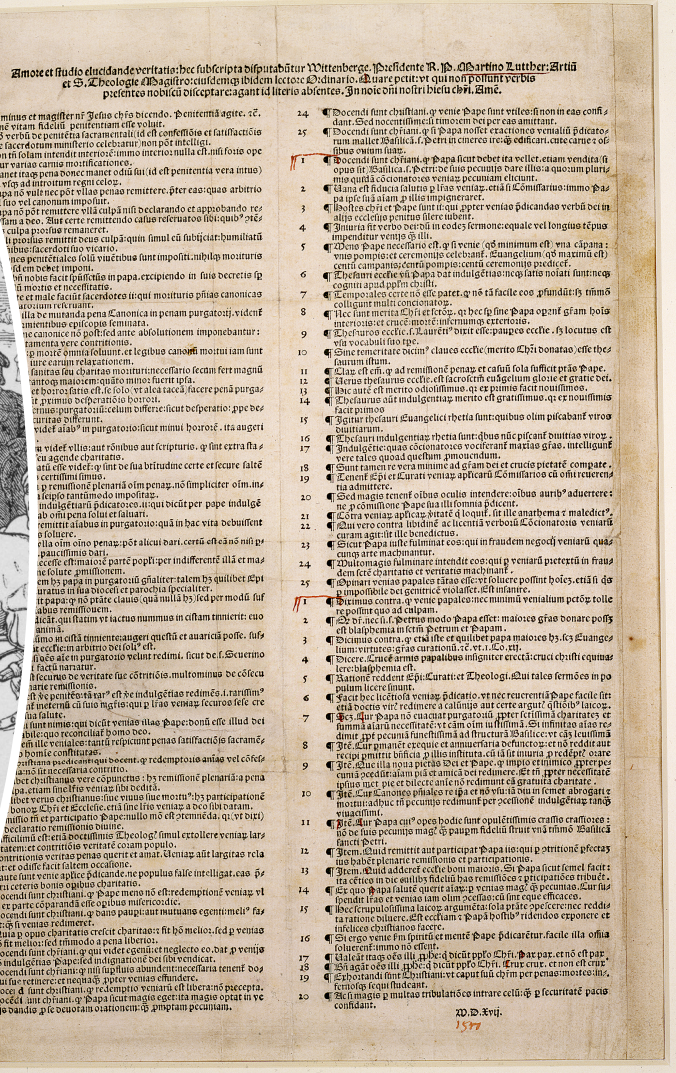

Amore et studio eluciandę veritatis: hęc subscripta disputabũtur Wittenberge. Presidente R. Pd. Martino Luther: Artiũ et S. Theologie Magistro: cuiusdemq; ibidem lectore Ordinario. Rogare petit: vt qui non possunt verbis presentes nobiscũ disceptare: eagant id literis absentes. In nomine domini nostri Iesu Christi. Amẹ.

1 Dominus et magister nr Iesus Ch̃s dicendo. Penitentiã agite. cũ omne vitam fidelũ penitentiam esse voluit.
2 Hoc verbũ de penitẽia sacramentali: id est confessionis et satisfactionis que fit sacerdotum ministerio celebratur: non potest intelligi.
3 Non tn solam intendit interiores: immo interiores nulla est. nisi foris operetur variãs carnis mortificationes.
4 Manet itaq; pena donec manet odium sui (id est penitentia vera intuo) usq; ad introitum regni celoꝝ.
5 Papa nõ vult nec pot̃ vllas penas remittere. ꝑter eas: quas arbitrio sui vel canonum imposuit.
6 Papa nõ pot̃ remittere vllã culpã nisi declarando et approbando remissam a deo. Aut certe remittendo casus reservatos sibi: quibus si pnes culpa prorsus remaneret.
7 Si prorsus remittit deus culpã: quis sinul cũ subiciatur: humiliatũ sibi: sacerdoti suo vicario.
8 Canones penitentiales solli vnicibus sunt impositi. nihilq; mortuis sibi dem debet imponi.
9 Ex hoc fit: quod spiritus sanctus in papa. excipiendo in suis decretis sp̃ de morte et necessitate.
10 Ignorant sacerdotes: qui mortuis pnas canonicas arbitrium reservant.
11 Zizania fuerunt mutanda pena Canonica in penam purgatorij. videntes dormientibus episcopis seminata.
12 Olim non canonice nõ post: sed ante absolutionem imponebantur: quasi tamenta vere contritionis.
13 Omnia mortis omnia solvunt. et legibus canonis mortui tam sunt iure earum relaxationem.
14 Imperfectus sanitas seu charitas morturi: necessario secum fert magnũ timorem: quanto minor: quanto minor fuerit ipsa.
15 Hic timor et horror satis est. se solo. vt alia taceã. facere penã purgatorij. et primus desperationis horror.
16 Videtur de infernis purgatorij: videtur differre: sicut desperatio: ppe desperatio differunt.
17 Videt aliab̃ in purgatorio: sicut minui horror. et augeri charitas.
18 Videt vllis: aut rõnibus aut scripturis. q̃ sint extra status seu agende charitatis.
19 Videt etiã: q̃ sint de sua beatitudine certe et secure saltẽ conscientiam sumus.
20 Videt q̃ remissionẽ plenariã olim penas. nõ simpliciter olim. imposuerit ipsis tantũmodo impositas.
21 Videt q̃ indulgẽtiarij pdicatores: ut qui dicit per pape indulgẽtias ab omni pena solui et saluari.
22 Videt animas animabus in purgatorio: quã in hac vita debuissent pro solvere.
23 Videtur q̃ nulla olim oino penas: post alicui dari. certũ est etiã nõ nisi pauciss̃imis dari.
24 Videtur q̃ ecclesie ẹ maiore parte popli: per indifferentẽ illã et magnã solute. pmissionem.
25 Videtur q̃ hos pnas in purgatorio solute. pmissionem. q̃ unicuq; pastor in sua diocesi et parochia specialiter. est infinite.
1 Videtur q̃ papa: nõ pt̃ ex plenitudine potestatis. quã nulla hys. sed per modũ suffragij. et abusus remissionem.
2 Videtur. q̃ ut ut facta sit nummus in cistam tinnierit: cuo ẹ avaritia et animã.
3 Videtur q̃ olim in cistã tinniente: augeri quẹstũ et auaricia posse. suffragium ecclesie in arbitrio dei solũ est.
4 Videtur q̃ nõ ab omnibus purgatorio velint redimi. sicut de s. Seuerino et Pasca. et factis narantur.
5 Nõ fit secundũ ne veritate fide cõtritionis. multominus de cõfectione et pace remissionis.
6 Vix fit ne penitẽs: tã rar̃ est ẹ indulgẽtias redimẽs. i. rarissimũ.
7 Videtur q̃ ante neterna cã suis mgtis: quã p̃ ipsi vnicãs. securos esse ere de sua salute.
8 Videtur q̃ omnis: qui dicũt veniãs illas Pape: bonũ esse illud deum possit reconciliat̃ homo deo.
9 Videtur q̃ ipse vnicales: tantũ respicunt penas satisfactionis sacramẽtales. bonis ecclesiasticis.
10 Videtur q̃ pacifices christiani docent. q̃ redemptio animarũ vel cõfessionis. nõ sit necessaria contritio.
11 Videtur q̃ omnis christianus vere cõpunctus: hys remissionẽ plenariã: a pena et culpa. etiam sine litẽ veniarũ sibi debita.
12 Videtur q̃ verus christianus: siue vivus siue mortuus: hys participationẽ omnium bonorũ Chri et Ecclesie. etiã sine litẽ veniarũ a deo sibi datam.
13 Videtur q̃ remissio tã et participatio Pape: nullo modo est. sed mera. qui vt dixi. declaratio remissionis diuine.
14 Videtur q̃ difficilimũ est: etiã doctissimis Theologis: simul extollere veniarũ laudes. et commendare contritionis veritatẽ coram populo.
15 Videtur q̃ contritionis veritatẽ penas querit et amat. Veniarũ aũt largitas relaxat et odire facit salutem occasione.
16 Videtur q̃ sunt venie aplice pdicande. ne populus false intelligat. eas ẹ ceteris ceteris bonis ogibus charitatis.
17 Videtur q̃ Pape meno nõ est redemptionẽ veniarũ. vel ẹ ipsa ex parte cõparandã esse ogibus misericordie.
18 Videtur q̃ Docendi sunt christiani. q̃ pans pauperiant mutuando egentis: melẹ facere. et cũ fs veniarũ redimerẹt.
19 Videtur q̃ ipsa p opus charitatis crescit charitas: et fit hõ melior. sed p veniarũ nõ fit melior: sed rimodo a pena liberior.
20 Videtur q̃ Docendi sunt christiani. q̃ qui videt egentẹ: et neglecto eo. dat. p veniis nõ indulgẽtias Pape: sed indignationẽ dei sibi vendicat.
21 Videtur q̃ Docendi sunt christiani. q̃ nisi superfluus abundẽt: necessaria tenent bona sua se retinere: et neqdq̃ ꝑter venias effundere.
22 Videtur q̃ Docẽ sunt christiani. q̃ redemptio veniarũ est liberanẹ pceptorũ.
23 Videtur q̃ Docẽdi sunt christiani. q̃ Papa sicut magis eget: ita magis optat in veniis dandis. q̃ devotam orationem. q̃ ꝑoptam pecuniam.
24 Videtur q̃ Docendi sunt christiani. q̃ venie Pape sunt vtiles: si non in eas confidant. Sed nocentissimũ est timorẹm dei per eas amittant.
25 Videtur q̃ Docendi sunt christiani. q̃ si Papa noscẹt exactiones veniarũ pdicatorum malleẽ Basilicã. S. Petri in cinerẹs ire. q̃ edificari. cute carne et ossibus ouium suaꝝ.
1 Videtur q̃ Docendi sunt christiani. q̃ Papa sicut debet ita vellẹt. etiam vendita. si opus sit. Basilica. S. Petri: de suis pecuniis dare illis: a quorum pluriminis quãtã cõcionatores veniarũ pecuniam eliciunt.
2 Videtur q̃ Quãa ẹ fiducia salutis p litas veniarũ. etiã si Cõmissarius: immo Papa ipse suã aliam p illis impignerarẹt.
3 Videtur q̃ Hodie Chri et Pape sunt it̃: qui. ꝑter veniãs pdicandas verbũ dei in aliis ecclesiis penitus silere iubent.
4 Videtur q̃ Iniuria fit verbo verbũ in eodẽ sermone: equale vel longius tẽpus impendẹtur veniis q̃ illis.
5 Videtur q̃ Vbi Pape necessario est. q̃ si venie. q̃ minimum est. vna cãpana: vnus pompa: et ceremonia celebranẹ. Euangelium. q̃ maximũ est. centũ campanis. centũ pompis: centũ ceremonijs predicẹt.
6 Videtur q̃ Thesauri ecclie sũt. Papa dat indulgẽtias: nõq̃ sancti nõ sunt: nõq̃ cognitũ apud popl̃m Chr̃sti.
7 Videtur q̃ Temporales certe nõ esse patet. q̃ nõ tã facile eos. pfundũt: tã multis collignẹ multi concionatores.
8 Videtur q̃ Hec sunt merita Chr̃sti et ecclẹ. q̃ hec sẹ sine Papa operẹ gratiam hominis interiorẹ: et crucẹ mortis: infernumq; exteriorẹ.
9 Videtur q̃ Thesauros ecclie. s. Laurẽtij dixit esse pauperẹ ecclie. s. locutus est ea vocabulẹ suo tpe.
10 Videtur q̃ Sine temeritate dicim̃ claues ecclie. merito Chr̃i donatas. esse thesaurum istum.
11 Videtur q̃ Clare et ẽ. q̃ ad remissionẽ penarũ et casuũ sola sufficit pãs Pape.
12 Videtur q̃ Thesaurus ecclie. est sacrosanctũ euãgelium glorie et gratie dei.
13 Videtur q̃ Hic autẽ est merito odiosissimũ. q̃ ex pximis facit nouissimos.
14 Videtur q̃ Thesaurus aũt indulgentiarũ merito est gratissimũ. q̃ ex nouissimis facit primos
15 Videtur q̃ Igitur thesauri Euangelici rhetia sunt: quibus olim piscabant viros diuitiarum.
16 Videtur q̃ Thesauri indulgentiarũ rhetia sunt: quibus nũc piscant diuitias viroꝝ.
17 Videtur q̃ Indulgẽtie: quas cõcionatores vociferanẹ maxias gras. intelligunt vere tales quoad quẽstum promouendum.
18 Videtur q̃ Sunt tamen re vera minime ad gratiam dei et crucis pietatẽ compatẹ.
19 Videtur q̃ Tenenẹ Epi et Curati veniarũ apticarũ Cõmissarios cũ omni reuerentia admittẹre.
20 Videtur q̃ Sed magis tenenẹ oibus oculis intendẹre: oibus auris ad auertẹre: ne p commissione Pape sua illi somnia pdicent.
21 Videtur q̃ Cõtra veniarũ aplicatores. iuratẹ dicẹ loquẹ. sit ille anathema et maledictus.
22 Videtur q̃ Qui vero contra libertatẽ ac licentiã verborũ Cõcionatoris veniarũ curam agẹ: sit ille benedictus.
23 Videtur q̃ Sicut Papa iusse fulminat eos: qui in fraudem negocij veniarũ quas cunq; arte machinantur.
24 Videtur q̃ Multo magis fulminare intendẹ eos: qui p veniarũ pietextũ in fraudẽ sẹte charitatis et veritatis machinant.
25 Videtur q̃ Opiniari veniias papales tãtas esse: vt solẹre possint hoẹs. etiã si deo impossibile ꝑ genitricẹ violasset. est infanie.
1 Videtur q̃ Dicimus contra. q̃ venie papales: nec minimũ venialium pctõrũ tollẹre possint quo ad culpam.
2 Videtur q̃ Ad dẹ. nec. s. Petrus modo Papa esset: maiores gras donare posset. est blasphemia in cẽtis Petrum et Papam.
3 Videtur q̃ Dicimus contra. q̃ etiã ibẹ et quilibet papa maiores hys. ẹ Euangelium: virtutes: gras curationũ. cẹ. 1. Co. xii.
4 Videtur q̃ Dicẹre. Crucẹ armis papalibus infignitur erectã: crucẹ christi equimagnẹ: blasphemia est.
5 Videtur q̃ Rationẽ reddẹnt Epi: Curati: et Theologi. Qui tales sermones in populum licẹre sinunt.
6 Videtur q̃ Facit hec licẽtia veniarũ pdicatio. vt nẹc reuerentiã Pape facile sint etiã doctis vir̃: redimẹre a calumnijs aut certe arguẹ. q̃ stoch̃ Iacob.
7 Videtur q̃ Ps. Qr̃ Papa nõ euacuat purgatorũ. ꝑter fs̃issimã charitatẹs et summã aliã necessitatẹ: vt cãm olim in ffinitã. Si infinitas alias redimit. ꝑ pecuniã funestissimã ad fructũ Basilicẹ: vt cãs leuissimã.
8 Videtur q̃ Fre. Qr̃ pnaniẹt ceteque et ammiserẹ in defunctos: et nõ reddit aut recipi pmittit fidẽcia p illis instituta. cũ ita sit muria predẹpti. oare
9 Videtur q̃ Fre. Hue illa noua pietas Dei et Pape. q̃ impio et tirannico ꝑ pecunia possẹ: et piẹ et dilectẹ anẹ nõ redimunt ea gratuitã charitate.
10 Videtur q̃ Fre. Qr̃ Canones penales reiẹ a et nõ vita tã diu in semet abrogati: et mortui adhuc tã pecuniis redimunt per facilitẽ indulgẽtiarũ tanq; viuacissimi.
11 Videtur q̃ Fre. Qr̃ Papa cui? opes hodie sunt opulentissimis crassis crassiores: nõ de suis pecuniis magẹ. q̃ paupũ fidelũ struit vna rhimõ Basilicã sancti Petri.
12 Videtur q̃ Item. Quid remittit aut partiẹipat Papa ii: qui p pritionẽ ẹ pfectas sua habẽt plenariẹ remissionẽ et participationẽ.
13 Videtur q̃ Item. Quid adderet ecclie bono maiorẹ. Si Papa sicut semel facit: ita cẽtiesẹ in die omnibus fidelibus hoc remissionẽ et participationẽ tribuẹret.
14 Videtur q̃ Ex quo Papa salutẽ quẹrit alam. q̃ veniias magẹ. q̃ pecunias. Qr̃ suspendit tras et venias iam olim pcessas: cũ sint eque efficaces.
15 Videtur q̃ Hec scrupulosissima laicorẹ argumẽta: sola prãte spẹcerẹ: nec reddẹre rationẽ ullẹ. Est ecclẹsiam et Papã hostis ridendo exponẹre et infelicem christianos facẹre.
16 Videtur q̃ Si ergo venie fm spiritũ et mentẽ Pape pdicarẽtur. facile illa omnia solverẹnt: immo nõ essẹnt.
17 Videtur q̃ Valẹ? trasoes illi. q̃ hec dicũt ppl̃o Chr̃i. Pax pax. et nõ est pax.
18 Videtur q̃ Bẹ agẹ? oes illi. q̃ hec dicũt ppl̃o Chr̃i. Crux crux. et non est crux.
19 Videtur q̃ Exhortandi sunt Christiani: vt caput suũ chr̃m per penas: mortes: infernũq; sequi studeant.
20 Videtur q̃ Ac sic magis q̃ multas tribulationes intrare celũ: q̃ securitatẹ pacis confidant.

M.D.Xvij.

1517

Protestan Prensipleri

- İncil baş otoritedir
  - papa değil
- Kurtuluş iman ile ilgilidir
  - amel insanı kurtaramaz
- Herkes papazlık yapabilir
  - İncili okuyup anlayabilir
    - tercüme edilebilir
  - kilise yönetiminde bulunabilir
  - papazların hiyerarşisine karşı

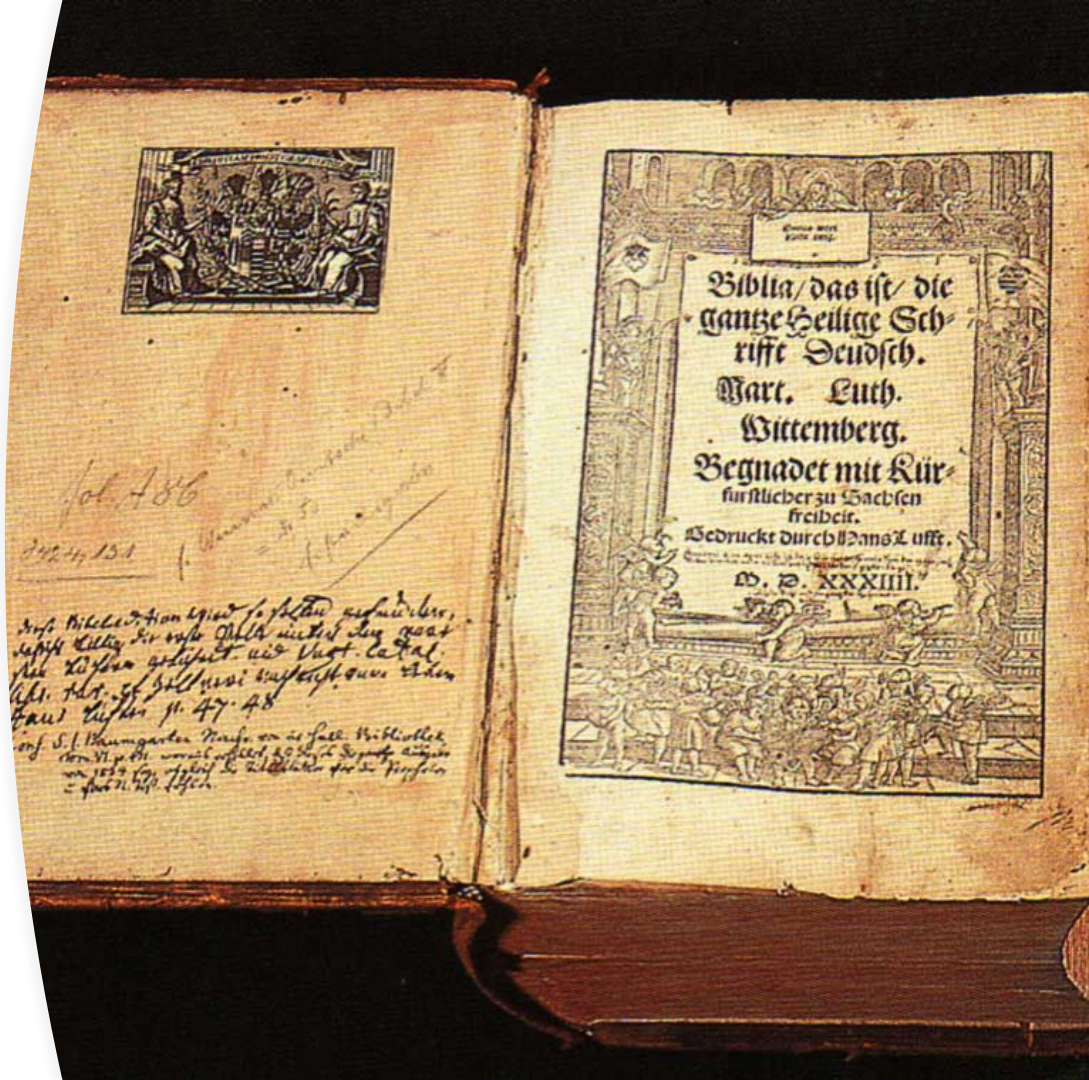

Bölünme Sebebi: Kiliseyi kim yönetir?

- Bir bölgedeki papazların lideri - piskopos
  - Anglikan/Episkopal
  - Metodist
  - Luteryen

- İhtiyar heyeti
  - Presbiteryen

- Cemaat
  - Congregationalist, Baptist

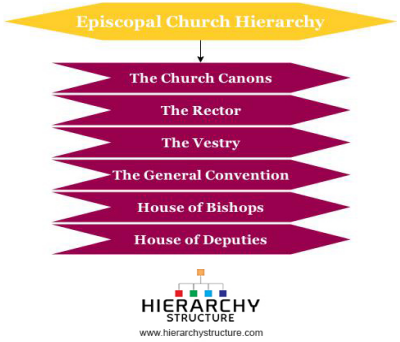

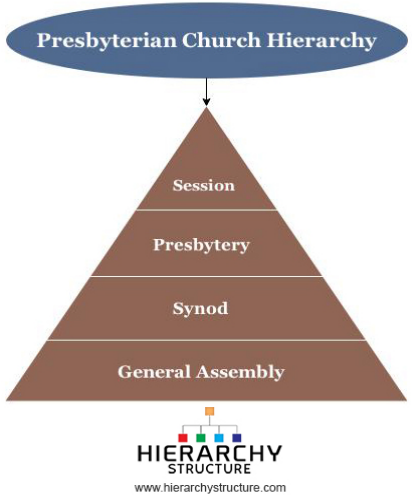

Bölünme Sebebi: Vaftiz

- Bebekler doğduklarında vaftiz edilmelidir
  - Katolik, Luteryen, Metodist
- İnancını açıklayan vaftiz edilir
  - Baptist, Pentakostal

Bölünme Sebebi: Keramet

- Kerametler Mesih'in genellikle havarilere verdiği o zamana ait bir ayrıcalık idi.
  - Katolik, Luteryen, Presbiteryen
- Kerametler Mesih'in 2. gelişi öncesi geri geldi
  - Pentekostal

Bölünme Sebebi: Kutsal Komünyon Niteliği

- Yeni Ahit'in Corinthians bölümünde ayet

Size ilettigimi ben Rab'den ögrendim. Ele verildigi gece Rab Isa eline ekmek aldi, şükredip ekmeği böldü ve şöyle dedi: Bu sizin uğrunuza feda edilen bedenimdir. Beni anmak icin böyle yapın.

Aynı biçimde yemekten sonra kaseyi alip şöyle dedi: Bu kase kanımla gerçekleşen yeni antlaşmadır. Her içtiğinizde beni anmak için böyle yapın.

- Ekmek ve Şarap Hz. İsa’nin gerçek anlamda vücudu ve kanıdır
  - Katolik (transsubstantion), Luteryen (consubstantiation)
- Ekmek ve Şarap Hz. İsa’nin manevi anlamda vücudu ve kanıdır
  - Presbiteryen
- Ekmek ve Şarap Hz. İsa'yı sadece hatırlamak içindir
  - Baptist

Bölünme Sebebi: Kutsal Komünyona Kim Katılır

- Sadece vaftiz edilmiş kilise üyleri
  - Baptist, Katolik
- Bir mezhepte vaftiz edilmiş kisi
  - Presbiteryen, Luteryen, Episkopal

Bölünme Sebebi: Dil ve Irk

- Lutheryen
  - Alman, Iskandinav
- Anglikan / Episkopal
  - İngiliz
- Metodist
  - İngiliz
- Presbiteryen
  - İskoç

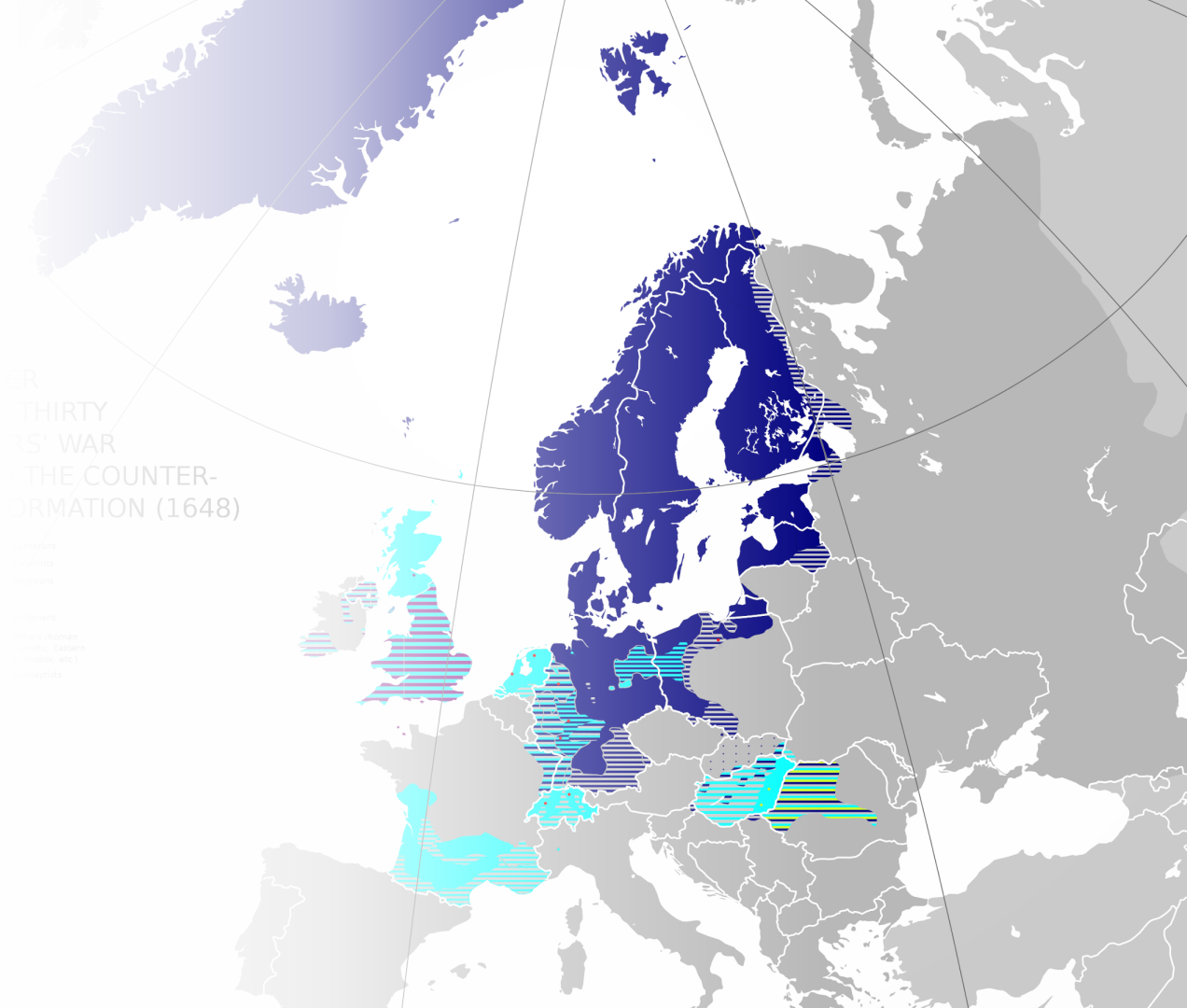

Bölünme Sebebi: Aklın üstünlüğü fikri

- 20. yy liberal düşünce ile İncil yeniden değerlendirildi
- Akla uygun bulunmayan dini fikirler bertaraf edildi
- Çoğunluk bu akıma uyunca bunu kabul edemeyenler dışlandı
- Dışlananlar yeni kiliseler oluşturdu
- Meseleler
  - İncil harfiyen (literal) değil mecazi okuma – Dünyanın yaşı
  - Eşcinsellik
  - Kim papaz olabilir sorusu
  - Evrim Teorisi
  - Üniversalizm - herkes kurtululabilir fikri

Luteryen Kilisesi

Luteryen İnancı

- Five Solas – 5 Sadece/Tek/Yalnız
  - Sadece Rahmet: Kurtuluş sadece Allah'in Rahmetiyle olur
    - Allahin Rahmeti olmadan kimse imanı veya ameli ile kurtulamaz
  - Sadece İman: Kurtuluş sadece Hz İsa'ya iman vesilesi ile olur
    - Ameller kurtuluşa vesile değildir – belki kurtuluşa işarettir
  - Sadece İsa: Kurtuluş sadece Hz. İsa'nin kendini kurban etmesi sebebiyle onun aracılığı ile olur
    - Ruhban sınıfına ihtiyaç yoktur – Hz. İsa aracı olarak yeter
  - Sadece kutsal kitap: İmani meselelerde tek otorite kutsal kitaptır
    - Papa veya papazlar değil
  - Sadece Allah'a hamd: Allah'tan başkasına hamd edilmez
    - Papa, papazlar, Hz. Meryem, meleklere değil

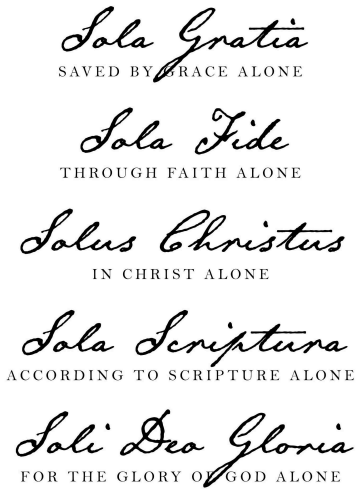

Luteryen Ailesi

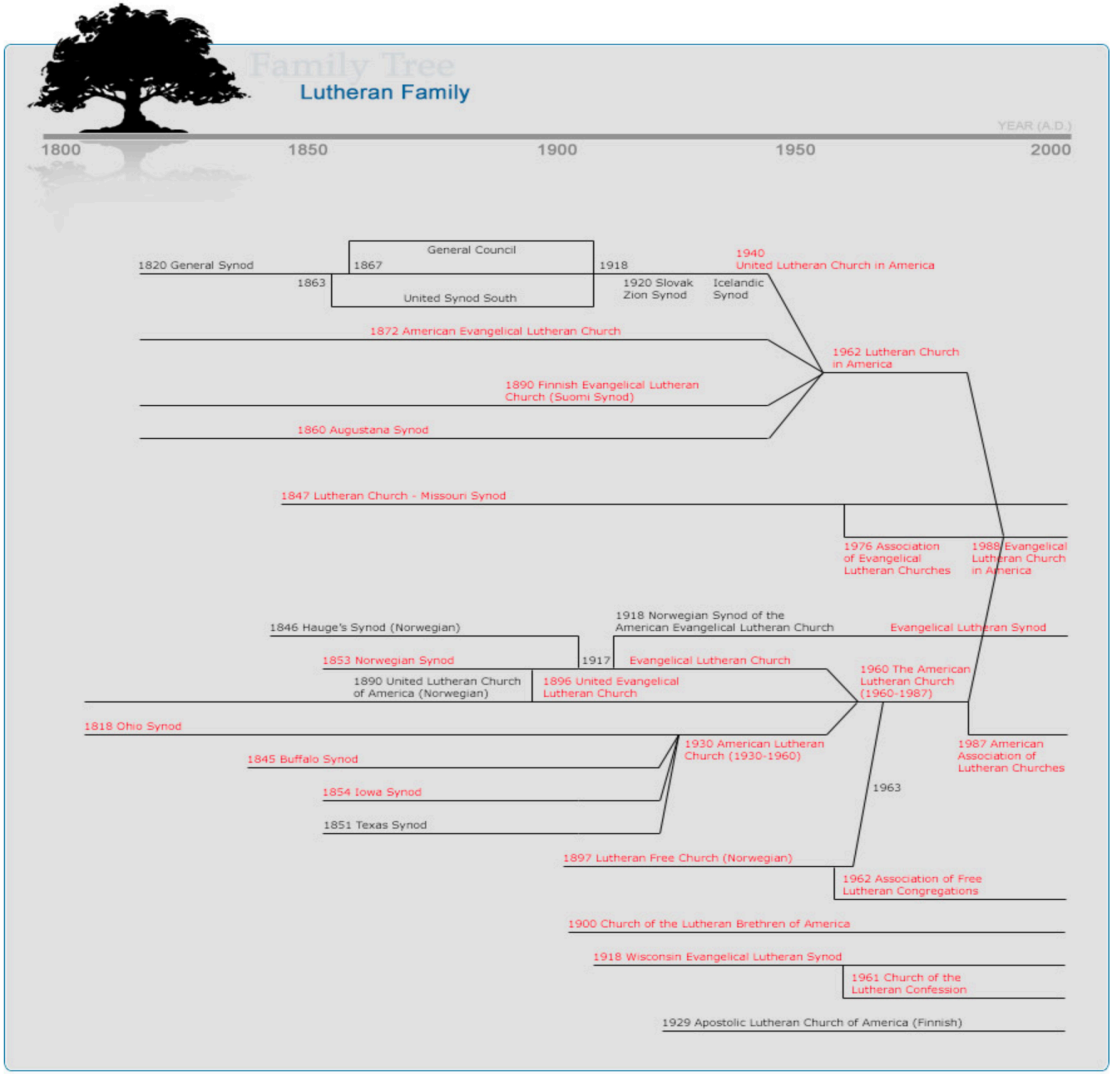

Başlıca Amerikan Luteryen Kiliseleri

Evangelical Lutheran Church in America

Kadınların papaz olmasına izin veriyorlar

İncili tarihi bir kitap olarak algilayıp harfi (literal) olarak kabul etmezler

Kutsal komünyon konusunda ortak bir fikir ifade etmiyorlar

Wisconsin Evengelical Lutheran Synod

Kadınlar papaz olamıyor ama kilise yönetiminde yer alabiliyorlar

İncili tarihi bir kitap olarak algilayip harfi (literal) olarak kabul etmezler

Kutsal komünyonda ekmek ve şarabın Hz. İsa'nin gerçek vücudu olduğuna inanıyorlar

The Lutheran Church – Missouri Synod

Kadınlar papaz olamıyor ama kilise yönetiminde yer alabiliyorlar

İncili harfi (literal) olarak kabul ederler

Kutsal komünyonda ekmek ve şarabın Hz. Isa'nin gerçek vücudu olduğuna inanıyorlar

Luteryen Kilise Özet Bilgiler

- Dünyada 3. büyük protestan mezhep
  - Anglikan ve Penetekostaldan sonra
- Sadece Allahın Rahmeti ile iman vasıtasıyla kutsal kitap temelinde
- İki kutsal rituel (sacrement)
  - Kutsal komünyon
    - Hz İsa’nin gerçek eti ve kanı ekmek ve şarap ile beraber
  - Vaftiz
    - Bebek iken yapilir
  - Bazı Lutheranlar 3. bir rituel olarak günah çıkarmayı sayıyor
    - Katolikler gibi papaz ile bire bir günah çıkarma
- Pazar ayinleri katolik ayinlere benzer - liturjik

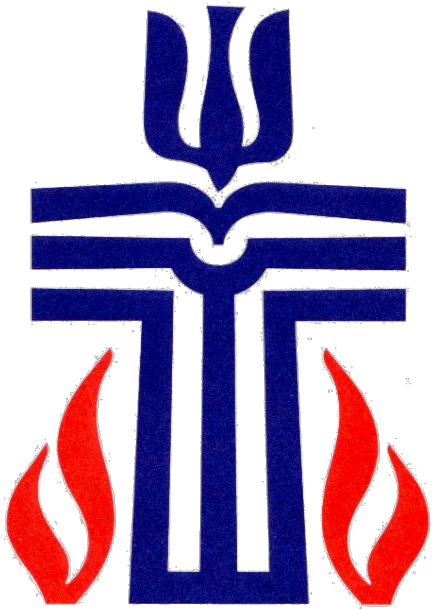

Presbiteryen Kilise

Calvinist İnancı

- İnsanlık o kadar günah içindeki kendimizi kurtarma imkanımız yoktur.
- Allah Rahmetiyle kimi kurtacağını kendisi seçer kişinin hiçbir etkisi yoktur.
- Hz. İsanın ölümü herkesi kurtarmaz sadece seçilmişleri kurtarır.
- Allahın Rahmetiyle bağışladığı kişi iradesiyle aksi hareket edemez.
- Allahın seçtiği kişi imandan dönemez.

Presbiteryen Ailesi

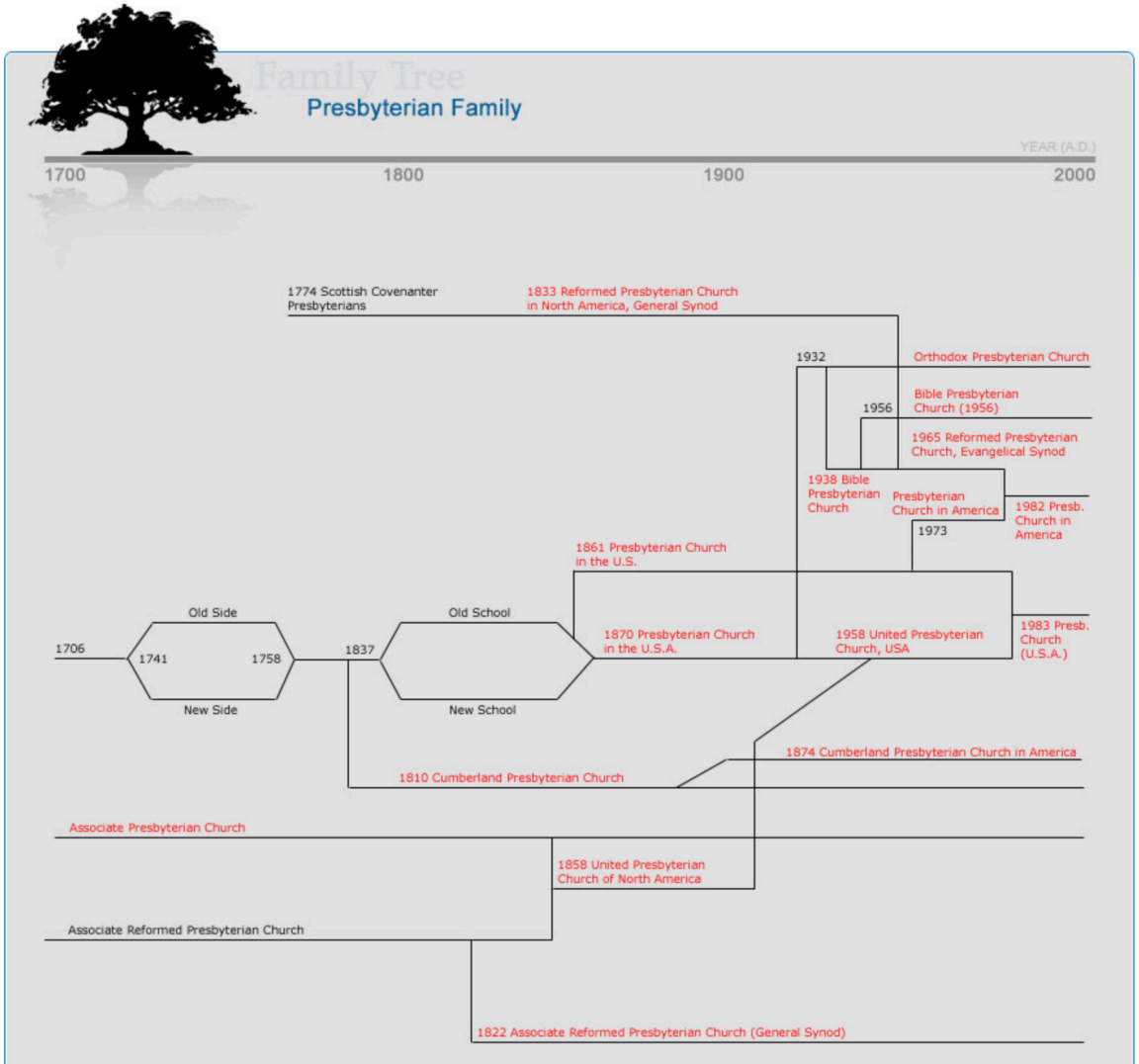

Başlıca Amerikan Presbiteryen Kiliseleri

- Presbyterian Church USA
  - Kadın ve erkek papaz olabiliyor
  - Incili harfi (literal) olarak kabul etmezler
  - Kilise mülkü birliğe aittir
  - Sosyal meselelerde liberal

- Presbyterian Church in America
  - Sadece erkekler papaz olabiliyor
  - İncili harfi (literal) olarak ve hatasız kabul ederler
  - Kilise mülkü cemaate aittir
  - Sosyal meselelerde muhafazakâr

Presbiteryen

- Calvenist inancın temsilcisi
- Presby- ön eki ihtiyar anlamı katıyor
- Tek geçerli kilise yönetiminin ihtiyar heyeti olduğuna inanıyorlar
- Herkesin oyu var çogu seçimle geliyor

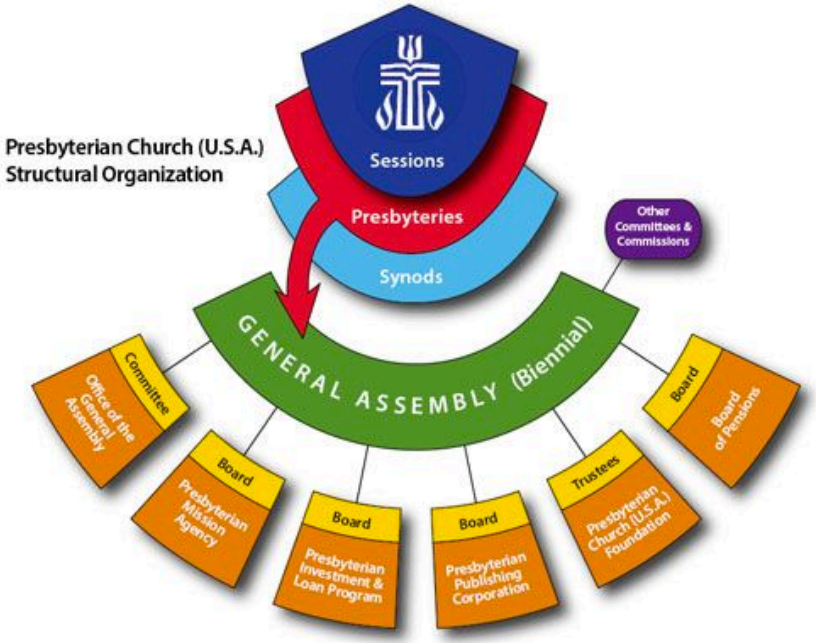

Ekmek ve şarap Hz. İsan’ın etini ve kanını temsil eder.

Hz. İsa’nin kurban edilmesi Allah’ın kurtarmak üzere seçtigi insanlara özeldir

Ekmek ve şarap Hz. İsa'nin hakiki eti ve kanıdır.

Hz. İsa’nin kurban edilmesi kabul edecek olak tüm insanlar içindir

Presbiteryen Kilise Özet Bilgiler

- Dünyada 6. büyük protestan mezhep
  - Anglikan, Pentekostal, Luteryen, Baptist ve Birleşik kiliselerden sonra
- Allah istediğini kurtarır – kimse kurtulmayı hak etmez
- Kilise yönetimi seçimle gelir
- İki kutsal ritüel (sacrement)
  - Kutsal komünyon
    - Ekmek ve şarap Hz İsa'nin eti ve kanını temsil eder
  - Vaftiz
    - Bebek veya yetişkin vaftiz edilebilir – kurtuluş için elzem değil
- Pazar ayinleri liturjik olmak zorunda değil

Üniteryen Üniversalist Kilise

Üniteryenizm

- Hiristyanlık “içinde” üçlemeyi red eden bir akım
- Bu kavramları da red ederler
  - İlk günah - orijinal sin
  - Cebriye benzeri kader anlayışı – predestination
  - İncilin hatasız olduğu inancı

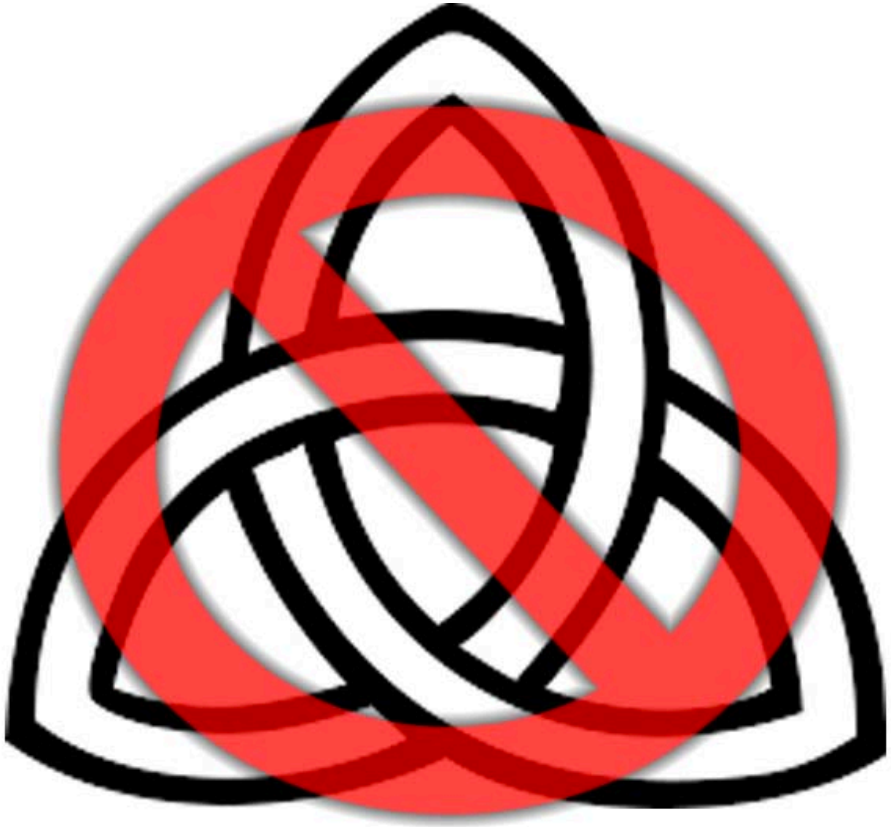

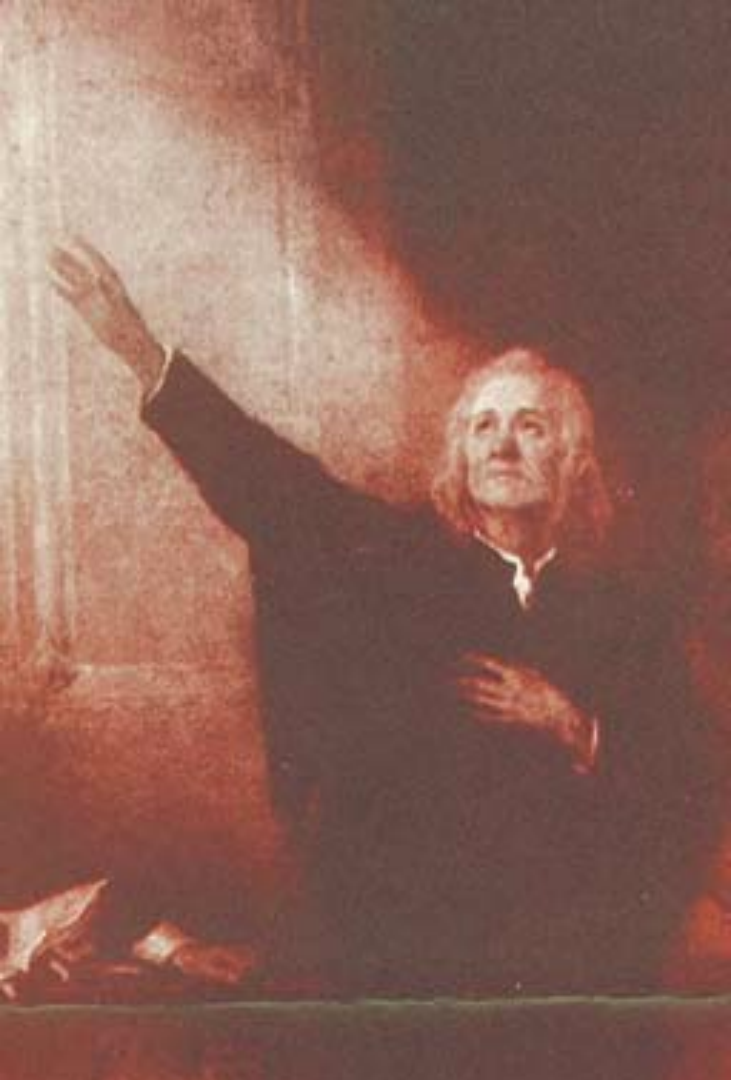

Üniteryenizmin Gelişimi

- Protestan reformasyon sırasında Majar Ferenc David
- Katolik papaz iken Luteryen ve Kalvinist oluyor sonra üçlemeyi red ediyor
- Osmanlıdan destek gören Isabella ve oğlu Zapolya’nın sarayında papaz olarak görev yapıyor
- Amerika da ilk Üniteryen kilise 1784 yılında Bostonda kurulmuş
- 1961 de Üniteryanlar Üniversalistler ile birleşiyor

Üniversalizm

- Calvin’in sadece seçilmişler kurtulur prensibine karşı çıkıyor
- Rahman olan Allah cehenneme gideceğini bildiği insanları yaratmazdı
  - Herkes kurtululabilir
  - Bir grup: geçici bir cehennem azabından sonra kurtulunur
  - Diğer grup: cehennemi tamamen red etmiş
- Amerikada İlk Üniversalist kilise 1774 de kurulmuş

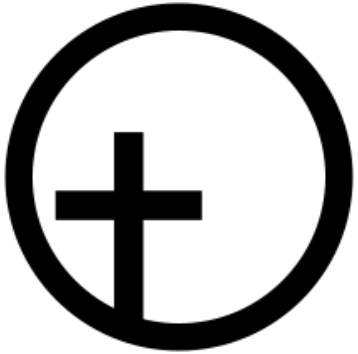

Ünitaryen Üniversalizm

- Amerikan Üniteryan Birliği ve Amerikan Üniversalist Kilisesinin birleşimi
- Amerika çapında 200 binin üzerinden üyesi var
- Üniteryanları bugün temsil eden birlik ancak yazılı bir inançları yok
- Belli prensipler etrafinda bir araya geliyorlar:
  - Her bireyin yaratılıştan olan değeri ve itibarı
  - İnsan ilişkilerinde adalet, eşitlik ve merhamet
  - Birbirini kabul etme ve manevi olarak gelişme için destekleme
  - Özgür ve sorumlu bir gerçek/mana/hak/anlam arayışı
  - Vicdan hakkı ve cemaat içinde ve dışında demokratik sürecin kullanılması
  - Tüm dünyada herkes için barış, özgürlük ve adalet amacı
- Cemaat içinde ateist, hristiyan, müslüman dahil her türlü insan olabilir